

Lang stond dit vogeltje bekend als een zeldzame verschijning in ons land omdat ze bijna uitsluitend broeden in steile en zandige oevers langs stromende water-tjes. Uiteraard zijn die in ons land niet overal te vinden en werden ijsvogels dus meestal gezien in het oosten en zuiden van ons land.

In 1953 werd echter het eerste broed-geval in het Amsterdamse Bos vastge-steld en vanaf die tijd zat het de ijsvogel behoorlijk mee. In de jaren zeventig is vooral de waterkwaliteit flink verbeterd (DDT werd verboden) en daarmee steeg het voedselaanbod voor de ijsvogel. Ge-holpen door een lange reeks van zachte winters en het aanleggen van extra broedgelegenheden groeide de popula-tie gestaag. Die broedgelegenheden be-staan vooral uit omgevallen of omge-trokken bomen waarbij de wortelkluit omhoog steekt langs een oever. Maar ijsvogels laten zich graag helpen; een rechte wand met wat gaten erin vinden ze ook aantrekkelijk. In die voorge-vormde gaten graven ze dan zelf een nestholte uit.

Bijvoorbeeld langs de Ouderkerkerplas werd een broedwand voor oeverzwalu-wen geplaatst; een hoge betonnen wand met heel veel gaten. Oeverzwalu-wen broeden in kolonies in hoge zand-wanden waarin ze zelf gaatjes graven en ook zij vonden deze voorbewerkte wand prima om te gebruiken. Maar toen bleek dat helemaal onderin de wand al vroeg in het voorjaar ijsvogels een nest-gang hadden uitgegraven in een van de gaten en daar succesvol hun jongen grootbrachten. Vervolgens werden meer van deze betonnen wanden met gaten geplaatst o.a. in het natuurgebiedje De Ruige Hof, achter het AMC, langs de weg naar Abcoude. Ook daar broeden de ijsvogels al jaren succesvol. evenals in de zandwand langs de grote vijver in de Bijlmerweide (tegenover de verrekij-ker aan het sprokkelpad. Tijdens de herinrichting van de Bijlmerweide, al-weer negen jaar geleden, werd een aantal van die betonnen 'ijsvogelwan-den' geplaatst in het noordelijke deel, recht tegenover de houten steiger met zitbankjes.

Dit voorjaar werd ik geattendeerd op ijsvogels bij deze betonnen wand. Recht voor die wand staat een paaltje in het water en met grote regelmaat ver-scheen daarop een ijsvogel met een vis-je in de snavel. Na korte tijd dook deze in een hol in de wand; er werd dus ge-

voerd! Dat was in april en na drie we-ken stevig doorvoeren door mannetje en vrouwtje is het eerste nest uitge-vlogen. Vrij kort daarna, in juni, volgde een tweede broedsel in het gaatje naast de eerste nestgang. Toen ik in juli weer op de bank op de steiger zat zag ik hef-tige achtervolgingen en ruzies tussen vijf of zes ijsvogels. De ouders verjoe-gen hun uitgevlogen jongen hardhandig omdat ze alweer bezig waren aan de voorbereidingen van een derde broed-sel. De uitgevlogen jongen worden maar heel kort bijgevoerd door de ouders, ze moeten gelijk zelf op jacht. Dus ook in augustus heb ik weer voe-rende ijsvogels kunnen bekijken, alle-maal eenvoudig vanaf de zitbank op de houten steiger. Vanaf die plek kon ik ook de vogels prima fotograferen. Eind augustus zag ik geen activiteiten meer bij de wand, maar nog wel langs vliegende ijsvogels. Ik ga dan ook uit van drie broedsels dit jaar.

De ijsvogelstand in Nederland fluctu-eert van jaar tot jaar; in 2018 en 2021 daalde het aantal ijsvogels in het hele land heel snel na een korte maar heftige vorstperiode aan het eind van de winter. Hun vaste visstek is dan dichtgevroren en ze zullen een open water of wak moe-ten opzoeken om aan voedsel te komen.

Misschien hebben ze hieraan hun naam te danken? Ook vroeger zag je deze vogeltjes rondom een open stukje water als er overal ijs lag. Een tweede verklaring voor hun naam komt uit het Duits; daar heet hij Eisenvogel (ijzervogel), vanwege de metaalkleurige, blauwe rug.

Hoe het ook zit met die naam, juist de ijsvogel heeft het moeilijk in een strenge winter (net als de win-terkoning), maar de populatie kan door zijn onwaarschijnlijke repro-ductievermogen (drie of zelfs vier broedsels per jaar) snel weer her-stellen.

In 2023 werden er rond achthon-derd broedpaartjes geteld in Neder-land. Uiteraard is hij nog op veel plaatsen vertegenwoordigd in het oosten en zuiden, maar ook de om-geving van Utrecht, Amsterdam en de duinen doen tegenwoordig goed mee.

In Amsterdam is een actieve vogel-werkgroep die zich inzet voor de ijs-

vogels. Zij zorgt voor wortelkluiten, zandwandjes en betonnen wanden met voorgevormde gaten. In en rond de stad broeden nu ongeveer zestig paar-tjes ijsvogels.

Bijgaande foto's maakte ik deze zomer, gewoon vanaf het bankje op de steiger.

Ruud Wolterman

Leuk detail: de visjes in de snavel zijn gedraaid met de kop naar voren; dus bedoeld om te voeren. Wanneer de vogel het visje zelf opeet steekt de kop naar achteren, richting het eigen keelgat.

